

Egészségügyi Közlöny 9. szám – 2002.04.25.

**A Pszichiátriai Szakmai Kollégium
Módszertani levele
A Métádon kezelés szakmai irányelveiről**

Általános megjegyzések

Ezt az irányelvet a Pszichiátriai Szakmai Kollégium által összehívott Konszenzus-konferenciákon dolgozták ki.

Jelen szakmai irányelv alapgondolata az, hogy a hosszú távú szubsztitúciós metadon kezelés olyan gyógyító beavatkozás, amely egy krónikus betegség, az opioid-addikció tüneti kezeléseként, a szervezet opioid-hiányának megszüntetésére irányuló gyógymódként (szubsztitúciós, illetve diabetes-modell), illetve az opioid fogyasztó páciensek további ártalmainak csökkentésére irányuló orvosi beavatkozásként (ártalomcsökkentés modellje) fogható fel. A metadon az exogén, opioid tartalmú drogok agonista szere, és kedvező farmakológiai tulajdonságai lehetővé teszik a tartós, esetenként akár több évig, vagy évtizedig tartó adagolást. A hosszú távú szubsztitúciós metadon kezelés része a drog-addikció harmadlagos megelőzésének (prevenációs modell).

A metadon kezelésnek két fajtája van: 1. a metadon detoxikáció, 2. a hosszú távú szubsztitúciós metadon kezelés.

1. A metadon detoxikáció

A metadon detoxikáció két lépcsőből áll. Az első lépcsőben a beteget a rövid hatástartamú opioid típusú drogokról átállítjuk a hosszabb hatástartalmú, és orálisan adagolható metadonra. A második lépcsőben, az egyénileg kialakított metadon adagolás mértékét lehetőség szerint egy hónapon belül (ideális esetben 10 nap alatt), maximálisan hat hónapon belül fokozatosan csökkentjük nulláig.

2. Hosszú távú szubsztitúciós metadon kezelés

Hazánkban az elmúlt években kialakult az opioid fogyasztóknak egy markáns köre, amelynek szüksége van a metadon tartós adására. A hazai pszichiátria és addiktológia e szakmai gréniuma ezeknek az irányelveknek a megfogalmazásával kívánja deklarálni, hogy átveszünk egy nemzetközileg kipróbált, elfogadott és elismert módszert a fenti populáció gyógykezelése céljából.

A tartós metadon kezelést igénylő opioid fogyasztókat az jellemzi, hogy náluk aktuálisan az opioidokra vonatkozóan teljes absztinencia nem alakítható ki.

A metadon-terápiás intézmény vezetője időszakonként (félévente), absztinenciára felkészítő motivációs programot indít.

A hosszú távú szubsztitúciós metadon kezelés szakmai elvárásai:

- Szakmai kontroll
- Indikáció
- Intézményes keretek
- Hatékonyság-ellenőrzés
- Társadalombiztosítási támogatás
- Az adagolás technológiája és biztonsága
- Dozírozás

1. Szakmai kontroll:

A hosszú távú szubsztitúciós metadon kezeléssel a kezelő helyen dolgozó három tagú munkacsoport dönt az előzmény, a klinikai állapot, a drogkarrier, a beteg pszicho-szociális helyzete alapján. A munkacsoportban ketten szakorvosok, szükség esetén a döntésben külső szakorvos vesz részt. A munkacsoport harmadik tagja felsőfokú végzettséggel rendelkező munkatárs (addiktológus szakorvos, pszichiáter, háziorvos vagy egyéb szakképesítéssel rendelkező orvos, pszichológus, szociális munkás, konzultáns). A hosszú távú szubsztitúciós metadon kezelést pszichiáter, vagy addiktológus szakorvos indikálja és folytatja speciális tanfolyam elvégzését

követően (lásd melléklet). A metadon kezelést folytató ambulanciák szakorvosaiból álló országos bizottság háromhavonta felülvizsgálja a folyamatban lévő kezelések hatékonyságát, és az indikáció további fenntartását.

2. Indikáció:

Több éves igazolt opioidfüggőség: (legalább három év), valamint 18 éven felüli életkor.

Ismételt sikertelen, absztinenciát célul kitűző kezelési programból való lemorzsolódás. Ismételt relapszusok a droghasználatban (relapszus: absztinencia kialakítását követően az eredeti, absztinencia előtti szintre kerül vissza a fogyasztás).

3. Intézményes keretek:

Hosszú távú szubsztitúciós metadon kezelést olyan drogambulancián (metadon-terápiás helyen) javasolt alkalmazni, ahol ennek megvannak a speciális személyi, tárgyi és biztonsági feltételei, és ahol a metadon kezelés egy komplex addiktológiai kezelés részeként jelenik meg.

A metadon-terápiás helyekre vonatkozó alternatívák:

- speciális metadon-terápiás központ, amely funkcionális kapcsolatban áll pszichiátriai, illetve addiktológiai szolgáltatásokkal,
- metadon-terápiás részleg, mely a komplex addiktológiai szolgáltatás szervezeti egységeként működik,
- drogambulancia

4. Nyilvántartás:

A hosszú távú szubsztitúciós metadon kezelésben részesülő páciensek nyilvántartását a metadon kezelést végző addiktológiai szolgáltatások biztosítják. A nyilvántartás az érvényben lévő kábítószer rendészeti jogszabályok alapján történik.

Ezen felül minden megkezdett hosszú távú szubsztitúciós metadon kezelést az intézet bejelenti a regionális addiktológus szakfőorvosnak.

A kezelték az anonimitást biztosító kód alapján országos regiszterbe kerülnek. A regisztert a Jász utcai Drogambulancia vezeti. A Jász utcai Drogambulancia vezetője az országos összesített adatokat és a havonta felhasznált metadon mennyiséget elküldi az Országos Alkohológiai Intézet igazgatójának, és az országos tisztifőgyógyszerésznek.

5. Hatékonyság-ellenőrzés:

A hosszú távú szubsztitúciós metadon kezelés szigorú szakmai szabályok szerint történő orvosi beavatkozás, amelyet komplex pszichoszociális beavatkozás kell, hogy kiegészítsen, a hatékonyság értékeléséhez pedig elengedhetetlenül szükséges a pszichoszociális tényezők elemzése. A pszichés függőséget más eljárásokkal (mint pl. csoportterápia, életvezetési tanácsadás, stb.) kell megközelíteni. A kezelés megkezdését követően a páciens droghasználatában csökkenés, pszichoszociális helyzetében javulás várható. Javasolt a szervezetben lévő drogok kimutatására a beteg időszakos, véletlenszerű vizelet ellenőrzése (legkevesebb évi négy alkalommal), és a társadalmi reintegráció mértékének – munka, tanulás, családi élet, - megállapítása. A drogkimutatás módszereivel a kezelés hatékonysága, és nem a beteg vagy az orvos ellenőrzése a cél. Az ellenőrzés véletlenszerű mintavétel alapján történik, illetve minden olyan esetben javasolható, ahol a kezelőszemélyzetben felmerül a gyanú a párhuzamos droghasználatra.

6. Társadalombiztosítási támogatás:

A támogatás részletes szabályait, az ágazati jogszabályok tartalmazzák.

7. Az adagolás technológiája és biztonsága:

A metadon adagolása kizárólag folyadék (oldat, solutio, suspensio, feloldott tablettá, feloldott por, pezsgőtablettá) formájában javasolt. Az adagolás alapelve az, hogy a metadon lehetőség szerint ne kerüljön a páciens kezébe. Ezért az adagolás naponta kell, hogy történjen, és munkaszüneti napokon is biztosítani kell, hogy a gyógyszer adagolása egészségügyi szakszemélyzet jelenlétében történjen.

A kezelés teljes időtartama alatt folyamatos és rendszeres ellenőrzés szükséges.

Az adagolás biztonsága érdekében a metadon-terápiás helyeken történjen a metadon tárolása. A biztonsági feltételeket az érvényben lévő kábítószer rendészeti jogszabályok alapján kell kialakítani.

8. Dozírozás:

A napi metadon-adagok meghatározása egyéni megítélés tárgyát képezi. Ez a dózis a kívánt szubsztitúciós hatás eléréséhez szükséges minimum szint. A hazai és nemzetközi tapasztalatok alapján az átlag dózis 50-150 mg/nap. A szükséges minimum szubsztitúciós sózis felépítése biológiai titrálással, több napon keresztül, fokozatosan emelt adagok adásával történik (nemzetközi protokollok javaslata alapján: első nap 30+5 mg, ezt követően napi 5-10 mg-mal való emelés). A megfelelő gyógyszer szint elérése a beteg klinikai vizsgálata (pszichés státusz, vegetatív paraméterek), explorációja, vizeletvizsgálat, illetve heteroanamnézis alapján állapítható meg.

9. Az opioid-függő terhes anyák, újszülöttjeik, a 18 éven aluliak, a HIV, illetve Hepatitis B és C fertőzésben szenvedő opiátfüggő betegek kezelésére külön szakmai irányelv készül.

Melléklet

A metadon kezelés elmélete és gyakorlata

Tematika:

A szubsztitúciós kezelés történeti áttekintése

A szubsztitúciós kezelés gyakorlata az USA-ban

A szubsztitúciós kezelés az Európai Unióban

Magyarországi áttekintés

Pszichofarmakológiai kérdések

A szubsztitúciós kezelés hatékonyságvizsgálata

A szubsztitúciós kezelés gyakorlati szempontjai

A metadon és az alternatív szubsztitúciós szerek

Jogi és etikai kérdések

Tanfolyam szerkezete

20 óra elmélet

30 óra gyakorlat

10 óra szupervízió

A tanfolyam esettanulmány benyújtásával és vizsgával zárul.

Javasolt gyakorló helyek: Fővárosi Önkormányzat Nyírő Gyula Kórház Drogambulancia és Prevenációs Központ, Pécsi Drogambulancia, Alkohol-Drogsegély Ambulancia, Veszprém, - ahol jelenleg is már folyik metadon fenntartó kezelés.

A tanfolyam a CME képzési rendszerben kerül akkreditálásra

Egészségügyi Közlöny 10. szám – 2002. május 12.

Métádon kezelés OEP finanszírozása

96214 metádon leszoktató kezelés – 200 pont

96215 metádon fenntartó kezelés – 300 pont